

SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010.

Tālrunis: 67830735, 67210274. E-pasts: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2025. gada 14. jūlijā

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Irēna Kucina, tiesneši Veronika Krūmiņa un Juris Juriss, kolēģijas sēdē izskatījusi akciju sabiedrības [..] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 110/2025),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu atzīt Kriminālprocesa likuma 373. panta septīto daļu, ciktāl tā neparedz tāda prokurora lēmuma pārsūdzēšanu tiesā, ar kuru noraidīta sūdzība par atteikšanos uzsākt kriminālprocesu pret prokuroru par iespējamām nelikumīgām darbībām ar krimināllietas materiāliem, (turpmāk – apstrīdētā norma) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 1. pantam un 92. panta pirmajam teikumam un attiecībā uz Pieteikuma iesniedzēju par spēkā neesošu no pamattiesību aizskāruma rašanās brīža.

2. Kriminālprocesa likuma 373. panta septītā daļa paredz: „Apmierinot sūdzību par lēmumu atteikties uzsākt kriminālprocesu, prokurors var pilnīgi vai daļēji atcelt vai grozīt pārsūdzēto lēmumu. Pilnīgi vai daļēji atceļot lēmumu par atteikšanos uzsākt kriminālprocesu un nosūtot materiālu pārbaudei, norāda veicamās darbības. Prokurora nolēmums, ar kuru noraidīta vai apmierināta

sūdzība, nav pārsūdzams. Personai, kura iesniegusi sūdzību, nosūta informāciju par sūdzības izlemšanu.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija vērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;

5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Pieteikuma iesniedzēja jau iepriekš vērsusies Satversmes tiesā ar pieteikumu, lūdzot atzīt apstrīdēto normu par neatbilstošu Satversmes 1. pantam un 92. panta pirmajam teikumam (ieteikums Nr. 86/2025). Satversmes tiesas 1. kolēģija, izskatot minēto pieteikumu, 2025. gada 11. jūnijā pieņēma lēmumu par atteikšanos ierosināt lietu, jo Pieteikuma iesniedzējas sniegtais juridiskais pamatojums par apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmes 1. pantam un 92. panta pirmajam teikumam bija acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai (turpmāk arī – kolēģijas 2025. gada 11. jūnija lēmums).

Līdz ar to kolēģijai, ievērojot Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 5. punktu, ir jāvērtē, vai izskatāmajā pieteikumā ietvertais faktisko apstākļu izklāsts vai juridiskais pamatojums pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Izskatāmajā pieteikumā ir mainīta argumentu struktūra. Turklāt, atsaucoties uz Satversmes tiesas atziņām un ārvalstu tiesību normām, tajā ietverti atsevišķi apsvērumi par apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmes 1. pantam un 92. panta pirmajam teikumam, tostarp saistībā ar atstatīšanās un noraidīšanas institūta nepiemērotību objektivitātes nodrošināšanai gadījumos, kad persona lūdz uzsākt kriminālprocesu pret prokuroru. Tomēr pieteikumā joprojām nav ietverts juridiskais pamatojums tam, ka no Satversmes 92. panta izrietētu valsts pienākums noteikt iespēju prokurora lēmumu, ar ko noraidīta sūdzība par atteikšanos uzsākt kriminālprocesu pret citu prokuroru, pārsūdzēt “tiesā” šā vārda institucionālā nozīmē.

Atbilstoši Satversmes tiesas judikatūrai prokuratūra ir tiesu varas institūcija (*sk. Satversmes tiesas 2006. gada 20. decembra sprieduma lietā Nr. 2006-12-01 14. punktu*) un prokurora statuss un loma likumības uzraudzīšanā nodrošina neatkarīgu un objektīvu sūdzību izskatīšanu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2017. gada 10. februāra sprieduma lietā Nr. 2016-06-01 31.2.1. punktu un 2017. gada 23. maija sprieduma lietā Nr. 2016-13-01 13. punktu*). Tas nozīmē, ka prokuratūras ietvaros pastāv tiesībām uz taisnīgu tiesu atbilstoša lēmumu pārskatīšanas kārtība (instances), turklāt arī gadījumos, kad amatā augstākam prokuroram ir jālemj par kriminālprocesa uzsākšanu par sava kolēģa – prokurora – rīcību.

Pieteikuma iesniedzējas norādītās Satversmes tiesas spriedumu atziņas par prokurora amata neatbilstību neatkarīgas tiesu varas institūcijas jēdzienam šo secinājumu nemaina. Piemēram, konkrētajā gadījumā prokurors, kas noraidīja sūdzību par lēmumu par atteikšanos uzsākt kriminālprocesu, nebija viens no lietas dalībniekiem, kā tas bija lietā Nr. 2016-13-01 apstrīdētā regulējuma gadījumā (*sk. Satversmes tiesas 2017. gada 23. maija sprieduma lietā Nr. 2016-13-01 13. punktu*). Tāpat šis prokurors, atšķirībā no apstrīdētajām normām lietās Nr. 2015-19-01, 2016-06-01 un 2019-35-01, nebija iesaistīts tāda lēmuma pieņemšanā, par kuru viņš izskata sūdzību. Piemēram, lietā Nr. 2015-19-01 saskaņā ar tajā apstrīdēto regulējumu tas pats prokurors, kurš uzturēja apsūdzību lietā, arī izlēma jautājumu par to, vai lietā ir jaunatklāti apstākļi (*sk. Satversmes tiesas 2016. gada 29. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2015-19-01 16.3. punktu*). Savukārt lietā Nr. 2016-06-01 tika vērtētas normas par ģenerālprokurora objektivitāti, pieņemot nepārsūdzamu lēmumu par sūdzību par speciālās atļaujas pieejai valsts noslēpumam anulēšanu un vienlaikus īstenojot valsts drošības iestāžu uzraudzības funkcijas valsts noslēpuma jomā (*sk. Satversmes tiesas 2017. gada 10. februāra sprieduma lietā Nr. 2016-06-01 31.2.3. punktu*). Visbeidzot lietā Nr. 2019-35-01 tika vērtētas normas, saskaņā ar kurām ģenerālprokurors pieņem galīgo lēmumu par iekšlietu ministra lēmumu par ārzemnieka iekļaušanu to ārzemnieku sarakstā, kuriem iecerēšana Latvijā aizliegta, un vienlaikus, īstenojot uzraudzību pār valsts drošības iestāžu darbību, apstiprina informāciju, kas ir par pamatu ārzemnieka iekļaušanai šajā sarakstā (*sk. Satversmes tiesas 2020. gada 25. septembra sprieduma lietā Nr. 2019-35-01 14.3. punktu*).

Turklāt, pretēji pieteikumā norādītajam, amatā augstākam prokuroram atsakoties uzsākt kriminālprocesu par prokurora rīcību jau uzsāktā kriminālprocesā, tiesas kontrole saistībā pār minēto rīcību pastāv. Proti, konstatējot

noziedzīga nodarījuma pazīmes, tiesa reizē ar galīgo nolēmumu var pieņemt arī blakus lēmumu, kurā kompetentai institūcijai vai amatpersonai norāda uz krimināllietā konstatētajiem tiesību normu pārkāpumiem, to cēloņiem un veicinošiem apstākļiem un pieprasa tos novērst (*sk. Kriminālprocesa likuma 553. panta pirmo daļu*).

Tādējādi izskatāmajā pieteikumā nav novērsti kolēģijas 2025. gada 11. jūnija lēmumā konstatētie trūkumi.

Līdz ar to izskatāmajā pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums par apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmes 1. pantam un 92. panta pirmajam teikumam pēc būtības nav mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta trešās daļas 5. punktu, Satversmes tiesas 1. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc akciju sabiedrības [..] pieteikuma (pieteikums Nr. 110/2025).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Irēna Kucina